

ORIENTAČNÝ TEST KOGNÍCIE

POKYNY K ADMINISTRÁCIÍ A SKÓROVANIE

© Centrum MEMORY, 2018

Tento test vyhotovilo Centrum Memory exkluzívne pre potreby Union zdravotnej poisťovne, a.s.

Orientačný test kognície bol vytvorený za účelom vyšetrenia kognitívnych funkcií v podmienkach praxe všeobecného lekára. Vychádza z požiadavky poskytnúť jednoduchý, rýchly a ľahko administrovateľný test, ktorým je možné v priebehu približne desiatich minút orientačne vyšetriť osoby vo veku nad 50 rokov pri podozrení na prítomnosť kognitívnej poruchy.

Skladá sa z dvoch častí: úvodného rozhovoru a samotnej testovej časti.

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY PRE POUŽÍVANIE TESTU

Výkon vyšetrovanej osoby môže byť ovplyvnený vonkajšími podmienkami, preto sa snažíme o minimalizáciu rušivých vplyvov. Vyšetrenie by malo byť realizované v dobre vetranej a osvetlenej miestnosti, počas vyšetrenia by nemali pôsobiť rušivé vplyvy ako zvonenie telefónu, prítomnosť iných osôb a podobne. Administrácia položiek by mala prebiehať bez časovej tiesne, s plynulým prechodom medzi jednotlivými položkami. Skontrolujte, že na kresebnú časť testu máte pripravené vhodné pracovné pomôcky. Pamätajte, že kognitívna výkonnosť je ovplyvniteľná aktuálnym prežívaním vyšetrovaného. Na zníženie obáv a úzkosti vyšetrovaného slúži úvodný rozhovor.

ÚVODNÝ ROZHOVOR

Uistite sa, že vás vyšetrovaný dobre počuje a má k dispozícii okuliare na čítanie, v prípade, že ich potrebuje. Obsahom úvodného rozhovoru je posúdenie výskytu subjektívne vnímaných ťažkostí v bežných, každodenných činnostiach, v ktorých sa kognitívne funkcie uplatňujú.

Cielene sa pýtame na prejavy porúch kognitívnych funkcií (pamäti, pozornosti a ďalších), ktoré si pacient sám u seba všimol. Dôležité je, že **musí ísť o zmenu – zhoršenie – oproti predchádzajúcemu celoživotnému fungovaniu** v danej oblasti.

Príklady cielených otázok:

.....
Ako sa dokážete sústrediť na čítanie časopisu alebo knižky, na sledovanie televízie?

Zapamätáte si všetko, čo máte nakúpiť alebo si musíte písať zoznam?

Stáva sa vám, že neviete nájsť kľúče, okuliare, nepamätáte si, či ste zamkli po odchode z bytu?

Stáva sa vám, že po skončení rozhovoru alebo telefonátu neviete presne, o čom bol rozhovor?

Stáva sa vám, že si neviete spomenúť na mená známych?

Stáva sa vám, že nedokončíte veci alebo vám to veľmi dlho trvá, lebo sa neviete rozhodnúť alebo si neviete spomenúť, čo máte robiť ďalej?

Pýtame sa tiež na kontext a na charakter priebehu kognitívnych ťažkostí:

1. Vo väčšine prípadov je rozvoj poruchy pozvoľný, spočiatku málo nápadný. Niekedy však porucha vznikne náhle, po nejakej udalosti, ktorú treba pri odbere anamnézy odhaliť.
2. Sám pacient si poruchu nemusí uvedomovať. Ak sú prejavy závažnejšie, všimne si ich jeho okolie a upozorňuje ho napríklad na skutočnosť, že zabúda. Už z podstaty kognitívnych porúch vyplýva, že je účelné a často nevyhnutné získať objektívne anamnestické údaje od pacientových blízkych osôb. Dôležité sú údaje o jednotlivých prejavoch poruchy, ale aj o okolnostiach jej vzniku a o jej rozvoji v priebehu času.

TESTOVÁ ČASŤ – SKÓROVANIE

V testovej časti za každú správne vyriešenú položku zadania pridajte jeden bod. Celkovo je možné získať 18 bodov.

ORIENTÁCIA .....

Inštrukcia: Budem Vám klásť niekoľko otázok, na ktoré sa pokúste odpovedať čo najpresnejšie. Ak by Vám bolo čokoľvek nezrozumiteľné, zastavte ma a pýtajte sa. Porozumeli ste?

Upozornenie: Uistite sa, že vyšetrovaný porozumel, čo sa od neho očakáva.

Skórovanie: Vyhodnocovanie odpovedí sa riadi pravidlom správne- nesprávne podľa nasledujúcich vodítok. Pamätajte, že otázky zamerané na orientáciu by zdravému človeku nemali robiť žiadny problém.

Aký je mesiac?

Jeden bod udelíme v prípade presne pomenovaného aktuálneho mesiaca. Ak je vyšetrenie realizované na začiatku mesiaca a vyšetrovaný nesprávne uvedie mesiac predchádzajúci, hodnotíme ako odpoveď nesprávnu a bod neudeľujeme.

Aký je dátum?

Jeden bod udelíme v prípade presného numerického pomenovania daného dňa. Uistíme sa, že si vyšetrovaný nena-pomáha napr. kontrolovaním si dátumu na hodinkách, na kalendári v miestnosti, dokumentoch v jeho bezprostrednej blízkosti a inde.

Aký je rok?

Jeden bod udelíme v prípade správneho pomenovania aktuálneho roku. Ak je vyšetrenie realizované na začiatku nového roka a vyšetrovaný nesprávne uvedie rok predchádzajúci, hodnotíme ako odpoveď nesprávnu a bod neudeľujeme.

Aký je deň v týždni?

Jeden bod udelíme v prípade pomenovania zodpovedajúceho kalendárneho dňa. Akákoľvek iná odpoveď je hodnotená ako nesprávna.

Aké je ročné obdobie?

Jeden bod udelíme v prípade pomenovania zodpovedajúceho ročného obdobia tak, ako sú vymedzené astronomicky: jar (jarná rovnodennosť – letný slnovrat), leto (letný slnovrat – jesenná rovnodennosť, jeseň (jesenná rovnodennosť – zimný slnovrat), zima (zimný slnovrat – jarná rovnodennosť).

Ako sa volá budova, v ktorej sa nachádzame?

Jeden bod udelíme, ak vyšetrovaný správne uvedie presný názov inštitúcie, v ktorej je vyšetrenie realizované (názov zdravotníckeho zariadenia, resp. v prípade ambulancie konkrétne meno lekára). V prípade všeobecného a nekonkrétneho pomenovania (napr. nemocnica, lekár, ambulancia), hodnotíme ako odpoveď nesprávnu a bod neudeľujeme.

Na ktorom poschodí sa nachádzame?

Jeden bod udelíme v prípade správneho určenia poschodia v budove, kde sa práve nachádza. Akákoľvek iná odpoveď

je hodnotená ako nesprávna.

Ako sa volá štát, v ktorom žijeme?

Jeden bod udelíme v prípade správneho pomenovania alternatívy Slovensko, ako aj Slovenská republika. Akákoľvek iná odpoveď je hodnotená ako nesprávna.

OPAKOVANIE SLOV

Inštrukcia: Vašou úlohou je zopakovať po mne slová, ktoré Vám teraz poviem. Slová nemusíte opakovať v poradí, v akom ich ja poviem, dôležité ale je zopakovať ich všetky. Opýtam sa na ne teraz, ale aj neskôr.

Upozornenie: Slová vyslovujte zreteľne, s frekvenciou jedno slovo za sekundu.

Skórovanie: Následne označte tie slová, ktoré vyšetovaný správne zopakuje a udeľte jeden bod za každé doslovne vybavené slovo.

dieťa   záhrada   ceruzka

OPAKOVANIE ČÍSEL ODZADU

Inštrukcia: Vašou úlohou je zopakovať čísla, ktoré Vám teraz poviem, v opačnom poradí ako ja. Poviem Vám príklad: 2-4-9 je v opačnom poradí 9-4-2. Porozumeli ste?

Upozornenie: V prípade, ak vyšetovaný vyjadří neporozumenie, zopakujte inštrukciu ešte jedenkrát, ale nie viac.

Skórovanie: Následne označte tie sekvencie čísel, ktoré vyšetovaný správne zopakuje v opačnom poradí a za každú udeľte jeden bod.

hodnotený pokus   514 =   4-1-5   9723 =   3-2-7-9

ODDIALENÁ VÝBAVNOSŤ

Inštrukcia: Vašou úlohou je teraz spomenúť si na slová, ktoré ste pred chvíľou po mne opakovali. Ktoré slová to boli?

Upozornenie: Ak si vyšetovaný nevie spomenúť, nenabádajte ho ani mu inak nenapomáhajte.

Skórovanie: Následne označte tie slová, ktoré vyšetovaný správne zopakuje a udeľte jeden bod za každé doslovne vybavené slovo.

Označte tie slová, ktoré si vyšetovaný správne zapamätal.

dieťa   záhrada   ceruzka

TEST KRESLENIA HODÍN

Inštrukcia: Nakreslite do kruhu všetky čísla a znázornite čas desať minút po jedenástej.

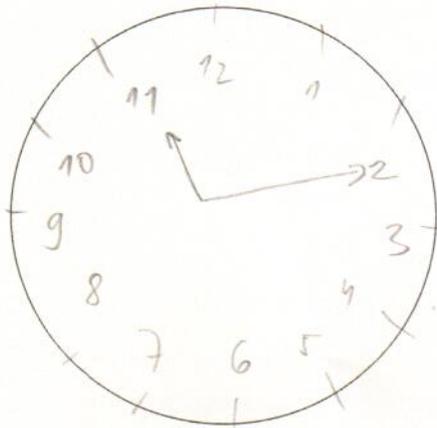
Upozornenie: Dávajte pozor, aby ste inštrukciu vyslovili ako jednu vetu, nedeľte ju na dva samostatné úkony. Ak vyšetovaný prejaví neporozumenie, zopakujte inštrukciu maximálne jedenkrát.

Skórovanie:

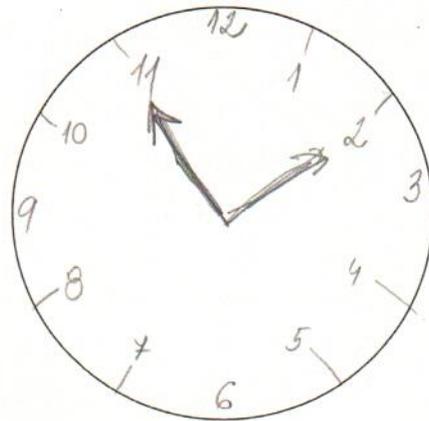
Pri hodnotení číslic sa jeden bod pridružuje pri splnení všetkých troch nasledujúcich podmienok:

- sú zakreslené všetky číslice od 1-12, ako správne sa uznávajú obidva formáty číslic (arabské aj rímske)
- čísllice sú umiestnené vo vnútornom priestore vytýčenom hranicou kruhu
- čísllice sú umiestnené približne rovnomerne vo všetkých 4 kvadrantoch kruhu

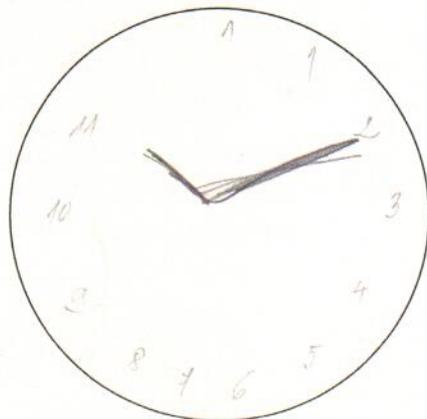
V prípade porušenia ktorejkoľvek z troch uvedených podmienok je odpoveď hodnotená ako nesprávna a bod sa nedeľuje.

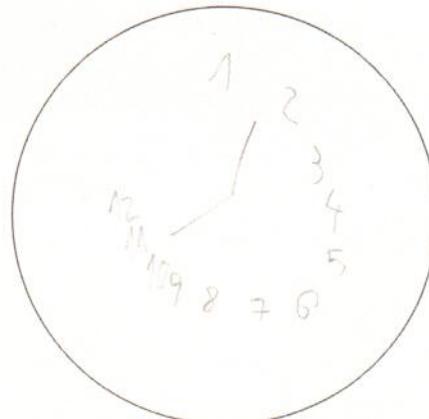
Obrázok 1: Celkové skóre: 2 body
čísla aj ručičky sú zakreslené správne

Obrázok 2: Celkové skóre: 1 bod
čísla sú zakreslené správne, ručičky nesprávne

Obrázok 3: Celkové skóre: 1 bod
čísla sú zakreslené nesprávne, ručičky správne

Obrázok 4: Celkové skóre: 0 bodov
čísla sú zakreslené nesprávne, ručičky nesprávne

Pri hodnotení ručičiek sa jeden bod prideluje pri splnení všetkých troch nasledujúcich podmienok:

- veľká a malá ručička sú dostatočne rozlíšiteľné vo veľkosti
- veľká ručička ukazuje do priestoru priamo na číslicu dve alebo mierne do priestoru za ňu
- malá ručička ukazuje na číslicu jedenásť

čísla

ručičky

Celkové skóre: _____ / 18 bodov

Pri skóre nižšom ako 15 bodov (vrátane) je odporúčané ďalšie vyšetrenie

Postup odporúčaný pri zistení kognitívnej poruchy (skóre Orientačného testu kognície pod 15 bodov):

- Anamnéza závažných telesných ochorení (kardiovaskulárnych a cerebrovaskulárnych, diabetu, hepatálneho či renálneho zlyhávania...), abúзов (najmä alkohol, anxiolytiká, hypnotiká...) a náhlych udalostí, ktoré môžu viesť k poruche kognície (úrazy hlavy, intoxikácie...).
- Základný laboratórny skrining pri záchyťe kognitívnej poruchy (KO, glykémia, urea, kreatinín, AST, ALT, bilirubín, Na, K, Cl, TSH, hladina B 12 a folátu).

Na základe anamnestických údajov a výsledkov týchto vyšetrení môžeme potvrdiť alebo vylúčiť podozrenie na väčšinu tzv. sekundárnych demencií, ktoré sú potenciálne reverzibilnými stavmi. Tento krok by mal realizovať praktický lekár. Po vylúčení sekundárnej etiológie by malo nasledovať odporúčanie k špecialistovi (psychiater, neurológ), ktorý realizuje nozologickú diagnostiku kognitívnej poruchy.